

KOZUCHÓW

Kozuchów w okresie końcowym II wojny światowej spełniał rolę ważnego punktu oporu w systemie „pozycji środkowej Odry”, która została przełamana przez wojska radzieckie podczas rozpoczęcia operacji dolnośląskiej 1 Frontu Ukraińskiego. Miasto zostało wyzwolone 13 lutego 1945 roku przez żołnierzy 13 i 314 Dywizji Piechoty (dowódcy: gen. mjr Siergiej Aleksandrow i płk Piotr Jefimienko) z 76 Korpusu Armijnego (dowódca — gen. lejtn. M. Głuchow) 3 Armii Gwardii generała Wasilija Gordowa oraz 93 Samodzielnej Brygady Pancерnej (dowódca — mjr A. Diemientiew) i 22 Brygady Artylerii Pancерnej pod dowództwem ppłk Wasyla Prichodźko, który poległ w rejonie Bieniowa nad Bobrem, a dowództwo brygady przejął po nim ppłk Nikołaj Kornjuszkin.

W ciężkich walkach o wyzwolenie miasta i ziemi kozuchowskiej oraz w bojach o dojścia do umocnionego „rygla Bobru” poległo wielu żołnierzy radzieckich. Część z nich została pochowana bezpośrednio po działaniach wojennych na dwóch starych cmentarzach komunalnych w Kozuchowie i w terenie na cmentarzach parafialnych lub w przygodnych

Akcja ekshumacyjna w 1948 r.

Miejscowość	Data	Liczba ekshumowanych		
		zidentyfikowani	niezidentyfikowani	razem
Nowa Sól	5 IV	1	4	5
Kozuchów	6 IV	—	18	18
Ciepielów	7 IV	1	—	1
Broniszów	8 IV	—	9	9
Lipiny	9 IV	12	14	26
Solniki	10 IV	—	15	15
Nowogród	11 IV	—	52	52
Kozuchów	12 IV	—	8	8
Razem		14	120	134

18. Mogiły żołnierskie na cmentarzu w Koźuchowie

miejscach. W roku 1948 przeprowadzona została planowa akcja ekshumacyjna, która objęła miasto i okoliczne miejscowości.

Zwłoki poległych żołnierzy radzieckich przeniesiono na kwaterę utworzoną obok nowego cmentarza komunalnego położonego przy byłym wybiegu z miasta szosy nowosolskiej. Po zakończonych ekshumacjach 14 kwietnia 1948 roku odbył się symboliczny pogrzeb poległych. W uroczystej manifestacji oprócz społeczeństwa, władz i przedstawiciele miejscowych organizacji społecznych wzięła udział delegacja Armii Radzieckiej, kompania honorowa Wojska Polskiego i kombatancki.

W następnym roku na wydzieloną kwaterę przeniesiono następnych poległych z Dobroszowa, Lubięcina, Wichowa i innych miejscowości. Łącznie pochowanych jest tutaj w 20 zbiorowych mogiłach 207 żołnierzy, w tym zidentyfikowanych 58. Wśród nich znajduje się ośmiu oficerów, dziesięciu podoficerów i trzy kobiety.

Kwaterna zajmuje obszar 0,5 ha. W roku 1950 miejsce upamiętniono wznosząc wysoki betonowy obelisk, na którym umieszczona została tablica z tekstem w języku rosyjskim i polskim: „Cześć bohaterom Armii Radzieckiej poległym w walce z faszyzmem o demokrację i wolność narodu polskiego”. Ostateczny wygląd przestrzenny kwaterze nadano podczas jej modernizacji w roku 1972. Na mogiłach umieszczono nagrobki z tablicami, alejki wyłożono płytami betonowymi oraz uformowano żywopłoty, posadzono róże i trwałe byliny. Kwaterą opiekuje się młodzież koźuchowskich szkół, miejscowe Koło ZBoWiD i Urząd Miasta.

KWATERA ŻOŁNIERZY RADZIECKICH NA CMENTARZU W KOŻUCHOWIE

1. BARTKO Jakub Trofimowicz, sierż., zm. 15 II 1945.
2. BIELAWA Maria, mł. sierż.
3. BOJKO Jan Grzegorz, st. sierż., ur. 1910, zm. 11 VIII 1945.
4. BRYŁAUK Is
5. BUT Ewidon Sider
6. CAPOWA Ludmiła Iwanowna
7. CZESZCZYCHIN Aleksander, st. sierż., ur. 16 II 1924, zm. 16 II 1945.
8. CZYBCZYK S. Mytrofomowicz, riad., zm. 15 II 1945.
9. DAN Iwan Mikołajewicz, riad., zm. 10 III 1945.
10. DRIEMLJUGA Wasilij Pietrowicz, sierż., ur. 1925, zm. 1 IV 1945.
11. EFONO Jan, lejtn., zm. 28 II 1945.
12. FILIPIENKO P. M., riad., zm. 22 II 1945.
13. JASZCZUKA A. K.
14. JOWOFOMOW Michał Towesowicz, riad., zm. 10 III 1945.
15. KAŁYCKI Michał
16. KAŁYNIAK Iwan
17. KILIN Wasyl Afonasiew, st. sierż., zm. 25 II 1945.
18. KOŻŁOWSKI Paweł
19. KROPOTOW Michaił Wasiljewicz, lejtn., ur. 1903, zm. 16 II 1945. (poległ pod Dobroszowem Małym).
20. KUZYNEW Trakufej, riad., zm. 10 III 1945.
21. LISKISZEWA A. K., zm. 29 VI 1945.
22. MACHIPISZYN Eugeniusz, riad., ur. 1925, zm. 20 II 1945.
23. MALEWANYJ Np., riad., zm. 22 II 1945.
24. MARUCZYN Konstanty Safanowicz, st. lejtn., zm. 5 II 1945.
25. MATUCHA Paweł H.
26. MAZUR Siergiej Michajłowicz, riad., ur. 1903, zm. 2 II 1945.
27. NIKITIENKO Sergiusz, sierż., ur. 1925 w Saratowie, zm. 1945 (poległ pod Nowogrodem).
28. OCZKIJ Heroj, sierż., zm. 1945.
29. PARHOMUK Jan C., riad., zm. 25 II 1945.
30. PAWŁOK Grzegorz, zm. 1945.
31. PEWANIUK Michał, zm. 1945.
32. PILIPAJ Jakub Mateusz (podoficer), zm. 21 VI 1945.
33. PIOTROWICZ Jan, st. lejtn., zm. 16 II 1945.
34. PIOTROWICZ Michał, mł. lejtn., ur. 1918, zm. 16 II 1945.
35. PODOSZNIKOW Sciepan, zm. 1945.
36. POLESZCZUK Arzyn, zm. 1945.
37. POLEWOJ Jan Włodzimierz, riad., ur. 1921, zm. 28 VIII 1945.
38. POLIKOWSKIJ Bronisław Franczewicz, ur. 1911, zm. 27 II 1945.
39. POLISZCZUK (POLESZCZUK?) Arsientij Arkadiewicz, riad., ur. 1907, zm. 6 II 1945 (poległ pod Lubiecinem).
40. PROŁOW M. J., st. lejtn., ur. 1906, zm. 1945.

41. SACHNEW Iwan Aleksandro-
wicz., riad., zm. 10 III 1945.

42. SACZUK Mikołaj, riad., zm. 10
III 1945.

43. SERIOBRIAKOW Aleks., ml.
sierż., zm. 1 VIII 1945.

44. SETRACKOW Teodor Jan, lejtn.,
ur. 1911, zm. 20 II 1945.

45. SEWANIUK Michał S., zm. 1945.

46. SMOLEŃCZUK Iwan Maksymo-
wicz, zm. 1945.

47. SMOTRYCZ Ronam Andrejewicz,
riad., zm. 10 III 1945.

48. SZARIOW Aleksander, zm. 1945.

49. SZAROW Aleksander, riad., ur.
1926, zm. 1945.

50. SZYMCZUK M. S., zm. 1945.

51. TROMOW Wasilij Aleksy, lejtn.,
ur. 1914, zm. 20 II 1945.

52. TUDCZENKO Borys. Tymof,
riad., ur. 1926, zm. 25 II 1945.

53. WINOGRADOW Aleksy Aleksan-
drowicz, jefr., zm. 1 VIII 1945.

54. WOJCIECHOWICZ Kołodyn
Marcin, riad., zm. 10 II 1945.

55. WOLFIEON Irwskiej Lejba, zm.
25 II 1945.

56. WOŁOSZYN Szymon Bazyl,
riad., ur. 1926, zm. 11 XI 1945.

57. WOZNIUK Wasilij Iwanowicz,
sierż., zm. 13 II 1945 (poległ pod Wi-
chowem).

58. WYTOSZKIN Anatolin, riad., ur.
1924, zm. 11 V 1946.